

CHEMIA KLASA VII

Wymagania na ocenę			
dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą
Dział 1. Świat substancji			
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady obecności chemii w swoim życiu; • wymienia podstawowe narzędzia pracy chemika; • zna i stosuje zasady bezpiecznej pracy w pracowni chemicznej; • dzieli substancje na stałe, ciekłe i gazowe; • wskazuje przykłady substancji stałych, ciekłych i gazowych w swoim otoczeniu; • wymienia podstawowe właściwości substancji; • zna wzór na gęstość substancji; • zna podział substancji na metale i niemetale; • wskazuje przedmioty wykonane z metali; • wymienia czynniki powodujące niszczenie metali; • podaje przykłady niemetali; • podaje właściwości wybranych niemetali; • sporządza mieszaniny substancji; • podaje przykłady mieszanin znanych z życia codziennego; • wymienia przykładowe metody rozdzielania mieszanin; • zna pojęcie reakcji chemicznej; • podaje objawy reakcji chemicznej; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia gałęzie przemysłu związane z chemią; • podaje przykłady produktów wytwarzanych przez zakłady przemysłowe związane z chemią; • czyta ze zrozumieniem tekst popularnonaukowy na temat wybranych faktów z historii i rozwoju chemii; • rozpoznaje i nazywa podstawowy sprzęt naczynia laboratoryjne; • wie, w jakim celu stosuje się oznaczenia na etykietach opakowań odczynników chemicznych i środków czystości stosowanych w gospodarstwie domowym; • bada właściwości substancji; • opisuje zmiany stanów skupienia materii; • korzysta z danych zawartych w tabelach (odczytuje gęstość oraz wartości temperatury wrzenia i temperatury topnienia substancji); • zna jednostki gęstości; • podstawia dane do wzoru na gęstość; • odróżnia metale od innych substancji i wymienia ich właściwości; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje zawody, w wykonywaniu których niezbędna jest znajomość zagadnień chemicznych; • wyszukuje w dostępnych źródłach informacje na temat historii i rozwoju chemii na przestrzeni dziejów; • potrafi udzielić pierwszej pomocy w pracowni chemicznej; • określa zastosowanie podstawowego sprzętu laboratoryjnego; • rozpoznaje znaki ostrzegawcze (piktogramy) stosowane przy oznakowaniu substancji niebezpiecznych; • identyfikuje substancje na podstawie przeprowadzonych badań; • bada właściwości wybranych metali (w tym przewodzenie ciepła i prądu elektrycznego); • przeprowadza obliczenia z wykorzystaniem pojęć: masa, gęstość, objętość; • interpretuje informacje z tabel chemicznych dotyczące właściwości metali; • zna skład wybranych stopów metali; • podaje definicję korozji; • wyjaśnia różnice we właściwościach metali i niemetali; • planuje i przeprowadza 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia zarys historii rozwoju chemii; • wskazuje chemię wśród innych nauk przyrodniczych; • wskazuje związki chemii z innymi dziedzinami nauki; • bezbłędnie posługuje się podstawowym sprzętem laboratoryjnym; • wyjaśnia, na podstawie budowy wewnętrznej substancji, dlaczego ciała stałe mają na ogół największą gęstość, a gazy najmniejszą; • wskazuje na związek zastosowania substancji z jej właściwościami; • wyjaśnia rolę metali w rozwoju cywilizacji i gospodarce człowieka; • tłumaczy, dlaczego metale stapia się z łatwością; • bada właściwości innych (niż podanych na lekcji) metali oraz wyciąga prawidłowe wnioski na podstawie obserwacji z badań; • wykazuje szkodliwe działanie substancji zawierających chlor na rośliny; • wyjaśnia pojęcia: sublimacja i resublimacja na przykładzie jodu;

Wymagania na ocenę

dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą
<ul style="list-style-type: none"> dzieli poznane substancje na proste i złożone. 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje dane tabelaryczne, dotyczące wartości temperatury wrzenia i temperatury topnienia metali; wie, co to są stopy metali; podaje zastosowanie wybranych metali i ich stopów; wymienia sposoby zabezpieczania metali przed korozją; omawia zastosowania wybranych niemetali; wie, w jakich stanach skupienia niemetale występują w przyrodzie; sporządza mieszaniny jednorodnej i niejednorodnej; wskazuje przykłady mieszanin jednorodnych i niejednorodnych; opisuje cechy mieszanin jednorodnych i niejednorodnych; odróżnia substancję od mieszaniny; wie, co to jest: dekantacja, sączenie i krystalizacja; wykazuje na dowolnym przykładzie różnicę między zjawiskiem fizycznym a reakcją chemiczną; przedstawia podane przemiany w schematycznej formie zapisu równania reakcji chemicznej; wskazuje substraty i produkty reakcji; podaje przykłady przemian chemicznych znanych z życia codziennego. 	<p>prostego doświadczenia rozdzielania mieszanin jednorodnych i niejednorodnych;</p> <ul style="list-style-type: none"> montuje zestaw do sączenia; wyjaśnia, na czym polega metoda destylacji; wskazuje w podanych przykładach reakcję chemiczną i zjawisko fizyczne; wyjaśnia, czym jest związek chemiczny; wykazuje różnicę między mieszaniną a związkiem chemicznym. 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje właściwości stopu (mieszaniny metali) z właściwościami jego składników; opisuje rysunek przedstawiający aparaturę do destylacji; wskazuje różnice między właściwościami substancji, a następnie stosuje jedno rozdzielanie mieszanin; projektuje proste zestawy doświadczeń do rozdzielania wskazanych mieszanin; sporządza kilka składników mieszaniny, a następnie rozdziela je poznany metodami; przeprowadza w obecności nauczyciela reakcję żelaza z siarką; przeprowadza reakcję termicznego rozkładu cukru i na podstawie produktów rozkładu cukru określa typ reakcji chemicznej; formułuje poprawne wnioski na podstawie obserwacji.

Wymagania na ocenę

dopuszczającą

dostateczną

dobrą

bardzo dobrą

celującą

Uczeń:

- samodzielnie szuka w literaturze naukowej i czasopismach chemicznych informacji na temat historii i rozwoju chemii, a także na temat substancji i ich przemian;
- przeprowadza chromatografię bibułową,
- samodzielnie podejmuje działania zmierzające do rozszerzenia swoich wiadomości i umiejętności zdobytych na lekcjach chemii;
- przeprowadza badania właściwości i identyfikuje substancje na podstawie samodzielnie przeprowadzonych badań;
- sporządza mieszaniny różnych substancji oraz samodzielnie je rozdziela;

Dział 2. Budowa atomu a układ okresowy pierwiastków chemicznych

Uczeń:

- definiuje pierwiastek chemiczny;
- wie, że symbole pierwiastków chemicznych mogą być jedno- lub dwuliterowe;
- wie, że w symbolu dwuliterowym pierwsza litera jest wielka, a druga – mała;
- wie, że substancje są zbudowane z atomów;
- definiuje atom;
- wie, na czym polega dyfuzja;
- zna pojęcia: proton, neutron, elektron, elektron walencyjny, konfiguracja elektronowa;
- kojarzy nazwisko Mendelejewa z układem okresowym pierwiastków chemicznych;
- zna treść prawa okresowości;
- wie, że pionowe kolumny w układzie okresowym pierwiastków

Uczeń:

- przyporządkowuje nazwom pierwiastków chemicznych ich symbole i odwrotnie;
- tłumaczy, na czym polega zjawisko dyfuzji;
- podaje dowody ziarnistości materii;
- definiuje pierwiastek chemiczny jako zbiór prawie jednakowych atomów;
- podaje symbole, masy i ładunki protonów, neutronów i elektronów;
- wie, co to jest powłoka elektronowa;
- oblicza liczby protonów, elektronów i neutronów znajdującego się w atomach danego pierwiastka chemicznego, korzystając z liczby atomowej i masowej; określa rozmieszczenie elektronów w poszczególnych powłokach elektronowych i wskazuje elektrony walencyjne;

Uczeń:

- wymienia pierwiastki chemiczne znane w starożytności;
- podaje kilka przykładów pochodzenia nazw pierwiastków chemicznych;
- odróżnia modele przedstawiające drobiny różnych pierwiastków chemicznych;
- wyjaśnia budowę wewnętrzną atomu, wskazując miejsce protonów, neutronów i elektronów;
- rysuje uproszczone modele atomów wybranych pierwiastków chemicznych;
- wie, jak tworzy się nazwy grup;
- wskazuje w układzie okresowym pierwiastków chemicznych miejsce metali i niemetalii;
- tłumaczy, dlaczego masa atomowa pierwiastka chemicznego ma

Uczeń:

- podaje, jakie znaczenie miało pojęcie pierwiastka w starożytności;
- tłumaczy, w jaki sposób tworzy się symbole pierwiastków chemicznych;
- planuje i przeprowadza doświadczenia potwierdzające dyfuzję zachodzącą w ciałach o różnych stanach skupienia;
- zna historię rozwoju pojęcia: atom;
- tłumaczy, dlaczego wprowadzono jednostkę masy atomowej u;
- wyjaśnia, jakie znaczenie mają elektrony walencyjne;
- omawia, jak zmienia się aktywność metali i niemetalii w grupach i okresach;
- projektuje i buduje modele jąder atomowych izotopów;
- oblicza średnią masę atomową

Wymagania na ocenę

dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą
<p>chemicznych to grupy, a poziome rzędy to okresy;</p> <ul style="list-style-type: none"> • posługuje się układem okresowym pierwiastków chemicznych w celu odczytania symboli pierwiastków i ich charakteru chemicznego; • wie, co to są izotopy; • wymienia przykłady izotopów; • wymienia przykłady zastosowań izotopów; • odczytuje z układu okresowego pierwiastków chemicznych podstawowe informacje niezbędne do określenia budowy atomu: numer grupy i numer okresu oraz liczbę atomową i liczbę masową. 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, jaki był wkład D. Mendelejewa w prace nad uporządkowaniem pierwiastków chemicznych; • rozumie prawo okresowości; • wskazuje w układzie okresowym pierwiastków chemicznych grupy i okresy; • porządkuje podane pierwiastki chemiczne według wzrastającej liczby atomowej; • wyszukuje w dostępnych mu źródłach informacje o właściwościach i aktywności chemicznej podanych pierwiastków; • wyjaśnia, co to są izotopy; • nazywa i zapisuje symbolicznie izotopy pierwiastków chemicznych; • omawia wpływ promieniowania jądrowego na organizmy; • określa na podstawie położenia w układzie okresowym budowę atomu danego pierwiastka i jego charakter chemiczny. 	<p>wartości atomową;</p> <ul style="list-style-type: none"> • oblicza liczbę neutronów w podanych izotopach pierwiastków chemicznych; • wskazuje zagrożenia wynikające ze stosowania izotopów promieniotwórczych; • wskazuje położenie pierwiastka w układzie okresowym pierwiastków chemicznych na podstawie budowy jego atomu. 	<p>pierwiastkach chemicznych na podstawie mas atomowych poszczególnych izotopów i ich zawartości procentowej;</p> <ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy, dlaczego pierwiastki chemiczne znajdujące się w tej samej grupie mają podobne właściwości; • tłumaczy, dlaczego gazy szlachetne są pierwiastkami mało aktywnymi chemicznie.

celującą

- Uczeń: określa znaczenie badań Marii Skłodowskiej-Curie dla rozwoju wiedzy na temat zjawiska promieniotwórczości;
- wyjaśnia zjawiska promieniotwórczości naturalnej i sztucznej;
- rozróżnia rodzaje promieniowania;
- zapisuje równania rozpadu α i β ;
- oblicza zawartość procentową trwałych izotopów występujących w przyrodzie na podstawie masy atomowej pierwiastka i liczb masowych tych izotopów.

Dział 3. Łączenie się atomów

Uczeń:

Uczeń:

Uczeń:

Uczeń:

Wymagania na ocenę

dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą
<ul style="list-style-type: none"> • zapisuje w sposób symboliczny aniony i kationy; • wie, na czym polega wiązanie jonowe, a na czym wiązanie atomowe (kowalencyjne); • odczytuje wartościowość pierwiastka z układu okresowego pierwiastków chemicznych; • nazywa tlenki zapisane za pomocą wzoru sumarycznego; • odczytuje masy atomowe pierwiastków z układu okresowego pierwiastków chemicznych; • zna trzy typy reakcji chemicznych: łączenie (syntezę), rozkład (analizę) i wymianę; • podaje po jednym przykładzie reakcji łączenia (syntezy), rozkładu (analizy) i wymiany; • zna treść prawa zachowania masy; • zna treść prawa stałości składu. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia typy wiązań przedstawione w sposób modelowy na rysunku; • rysuje modele wiązań jonowych i atomowych (kowalencyjnych) na prostych przykładach; • rozumie pojęcia oktetu i dubletu elektronowego; • wyjaśnia sens pojęcia elektroujemność; • wyjaśnia sens pojęcia: wartościowość; • oblicza liczby atomów poszczególnych pierwiastków na podstawie zapisów typu: $3 \text{H}_2\text{O}$; • definiuje i oblicza masę cząsteczkową pierwiastków i związków chemicznych; • wyjaśnia, na czym polega reakcja łączenia (syntezy), rozkładu (analizy) i wymiany; • podaje po kilka przykładów reakcji łączenia (syntezy), rozkładu (analizy) i wymiany; • zapisuje przemiany chemiczne w formie równań reakcji chemicznych; • dobiera współczynniki stechiometryczne w równaniach reakcji chemicznych; • wykonuje bardzo proste obliczenia oparte na prawie zachowania masy; • wykonuje bardzo proste obliczenia oparte na stałości składu. 	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy mechanizm tworzenia jonów i wiązania jonowego; • wyjaśnia mechanizm tworzenia się wiązania atomowego (kowalencyjnego); • podaje przykład chlorowodoru i wody jako cząsteczki z wiązaniem atomowym (kowalencyjnym) spolaryzowanym; • przewiduje, jaki typ wiązania utworzą przykładowe pierwiastki (na podstawie ich położenia w układzie okresowym); • określa wartościowość pierwiastka na podstawie wzoru jego tlenku; • ustala wzory sumaryczne i strukturalne tlenków niemetalu oraz wzory sumaryczne tlenków metali na podstawie wartościowości pierwiastków; • podaje sens stosowania jednostki masy atomowej; • układa równania reakcji zapisanych słownie; • układa równania reakcji chemicznych przedstawionych w zapisach modelowych; • uzupełnia podane równania reakcji chemicznych; • wykonuje proste obliczenia oparte na prawach zachowania masy i stałości składu w zadaniach; • rozumie znaczenie obu praw w codziennym życiu i procesach przemysłowych. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, od czego zależy trwałość konfiguracji elektronowej; • modeluje schematy powstawania wiązań: atomowych (kowalencyjnych), atomowych spolaryzowanych (kowalencyjnych spolaryzowanych) i jonowych; • oblicza różnicę w elektroujemności przykładowych pierwiastków w celu określenia typu wiązań, które utworzą atomy tych pierwiastków; • oblicza wartościowość pierwiastków chemicznych w tlenkach; • wykonuje obliczenia liczby atomów i ustala rodzaj atomów na podstawie znajomości masy cząsteczkowej; • układa równania reakcji chemicznych przedstawionych w formie prostych chemogramów; • rozumie istotę przemian chemicznych w ujęciu teorii atomistyczno-cząsteczkowej; • analizuje reakcję żelaza z tlenem (lub inną przemianę) w zamkniętym naczyniu z kontrolą zmiany masy.

Wymagania na ocenę

dopuszczającą

dostateczną

dobłą

bardzo dobrą

celującą

Uczeń:

- określa znaczenie badań Marii Skłodowskiej-Curie dla rozwoju wiedzy na temat zjawiska promieniotwórczości;
- wyjaśnia zjawiska promieniotwórczości naturalnej i sztucznej;
- rozróżnia rodzaje promieniowania;
- zapisuje równania rozpadu α i β ;
- oblicza zawartość procentową trwałych izotopów występujących w przyrodzie na podstawie masy atomowej pierwiastka i liczb masowych tych izotopów.

Dział 4. Gazy i ich mieszaniny

Uczeń:

- przedstawia dowody na istnienie powietrza;
- wie, z jakich substancji składa się powietrze;
- opisuje na schemacie obiegu tlenu w przyrodzie;
- definiuje tlenek;
- podaje, jakie są zastosowania tlenu;
- wyjaśnia znaczenie azotu dla organizmów;
- podaje podstawowe zastosowania azotu;
- odczytuje z układu okresowego nazwy pierwiastków należących do 18. grupy;
- zna wzór sumaryczny i strukturalny tlenku węgla(IV) [dwutlenku węgla];
- wymienia podstawowe zastosowania tlenku węgla(IV);
- wie, co to jest czad;
- omawia podstawowe właściwości wodoru;
- wymienia zastosowania wodoru;
- wymienia źródła zanieczyszczeń powietrza;

Uczeń:

- bada skład oraz podstawowe właściwości powietrza;
- tłumaczy, dlaczego bez tlenu nie byłoby życia na Ziemi;
- wskazuje źródła pochodzenia ozonu oraz określa jego znaczenie dla organizmów;
- wyjaśnia rolę katalizatora w reakcjach chemicznych;
- podaje podstawowe zastosowania praktyczne kilku wybranych tlenków;
- proponuje spalanie jako sposób otrzymywania tlenków;
- ustala nazwy tlenków na podstawie wzorów;
- ustala wzory sumaryczne tlenków na podstawie nazwy;
- oblicza masę cząsteczkową wybranych tlenków;
- uzupełnia współczynniki stechiometryczne w równaniach reakcji otrzymywania tlenków metodą utleniania pierwiastków;
- omawia właściwości azotu;
- wyjaśnia znaczenie azotu dla

Uczeń:

- oblicza objętość poszczególnych składników powietrza w pomieszczeniu podanych wymiarach;
- rozumie, dlaczego zmienia się naturalny skład powietrza;
- określa na podstawie obserwacji zebranego gazowego podstawowe właściwości (stan skupienia, barwę, zapach, rozpuszczalność w wodzie);
- otrzymuje tlenki w wyniku spalania, np. tlenek węgla(IV);
- ustala wzory tlenków na podstawie modeli i odwrotnie;
- zapisuje równania reakcji otrzymywania kilku tlenków;
- odróżnia na podstawie opisu słownego reakcję egzotermiczną od reakcji endotermicznej;
- tłumaczy, na czym polega obieg azotu w przyrodzie;
- omawia właściwości i zastosowanie gazów szlachetnych;
- tłumaczy na schemacie obieg tlenku węgla(IV) w przyrodzie;

Uczeń:

- oblicza, na ile czasu wystarczy tlenu osobom znajdującym się w pomieszczeniu (przy założeniu, że jest to pomieszczenie hermetyczne i jest mu znane zużycie tlenu na godzinę);
- konstruuje proste przyrządy do badania następujących zjawisk atmosferycznych i właściwości powietrza: wykrywanie powietrza w „pustym” naczyniu, badanie udziału powietrza w paleniu się świecy;
- otrzymuje pod nadzorem nauczyciela tlen podczas reakcji termicznego rozkładu manganianu(VII) potasu;
- wie, kiedy reakcję łączenia się tlenu z innymi pierwiastkami nazywa się spalaniem;
- przedstawia podział tlenków na tlenki metali i tlenki niemetali oraz podaje przykłady takich tlenków;
- oblicza liczbę elektronów w ostatniej powłoce helowców i tłumaczy

Wymagania na ocenę

dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą
<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia skutki zanieczyszczeń powietrza przyrody i człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> organizmów; wymienia źródła tlenu węgla(IV); wyjaśnia znaczenie tlenu węgla(IV) dla organizmów; przeprowadza identyfikację tlenu węgla(IV) przy użyciu wody wapiennej; pisze wzór tlenu węgla(II), zna jego właściwości; wie, jaka właściwość tlenu węgla(IV) zdecydowała o jego zastosowaniu; omawia właściwości wodoru; bezpiecznie obchodzi się z substancjami mieszaninami wybuchowymi; podaje, jakie właściwości wodoru zdecydowały o jego zastosowaniu; podaje przyczyny i skutki smogu; wyjaśnia powstawanie efektu cieplarnianego i konsekwencje jego wzrostu na życie mieszkańców Ziemi; wymienia przyczyny i skutki dziury ozonowej. 	<ul style="list-style-type: none"> przeprowadza i opisuje doświadczenie otrzymywania tlenu węgla(IV) w szkolnych warunkach laboratoryjnych; bada doświadczalnie właściwości fizyczne tlenu węgla(IV); wyjaśnia przyczyny powstawania tlenu węgla(II) i tłumaczy zagrożenia wynikające z jego właściwości; uzasadnia konieczność wyposażenia pojazdów i budynków użyteczności publicznej w gaśnice pianowe lub proszkowe; otrzymuje wodór w reakcji octu z wiórkami magnezowymi; opisuje doświadczenie, za pomocą którego można zbadać właściwości wybuchowe mieszaniny wodoru i powietrza; pisze równania wodoru z wybranymi metalami i niemetalami, nazywa otrzymane produkty; podaje znaczenie warstwy ozonowej dla życia na Ziemi; sprawdza eksperymentalnie, jaki jest wpływ zanieczyszczeń gazowych na rozwój roślin; bada stopień zapylenia powietrza w swojej okolicy. 	<ul style="list-style-type: none"> właściwości gazów szlachetnych; wyjaśnia, dlaczego wzrost zawartości tlenu węgla(IV) w atmosferze jest niekorzystny; uzasadnia, przedstawiając odpowiednie obliczenia, kiedy istnieje zagrożenie zdrowia i życia ludzi przebywających w niewietrzonych pomieszczeniach; wyjaśnia, jak może dojść do wybuchu mieszanin wybuchowych, jakiego jego skutki i jak przed wybuchem można się zabezpieczyć; porównuje gęstość wodoru z gęstością powietrza; przeprowadza doświadczenie udowadniające, że dwutlenek węgla jest gazem cieplarnianym; proponuje działania mające na celu ochronę powietrza przed zanieczyszczeniami.

celującą

Uczeń:

- oblicza wartość masy atomowej pierwiastków azotu, tlenu, na podstawie zawartości procentowej izotopów występujących w przyrodzie.

Wymagania na ocenę

dopuszczającą

dostateczną

dobrą

bardzo dobrą

Dział 5. Woda i roztwory wodne

Uczeń:

- wymienia rodzaje wód;
- wie, jaką funkcję pełni woda w budowie organizmów;
- podaje przykłady roztworów i zawiesin spotykanych w życiu codziennym;
- wymienia czynniki przyspieszające rozpuszczanie ciał stałych;
- wie, co to jest stężenie procentowe roztworu;
- zna wzór na stężenie procentowe roztworu;
- wskazuje znane z życia codziennego przykłady roztworów o określonych stężeniach procentowych;
- wie, co to jest rozcieńczanie roztworu;
- wie, co to jest zatężanie roztworu;
- podaje źródła zanieczyszczeń wody;
- zna podstawowe skutki zanieczyszczeń wód.

Uczeń:

- tłumaczy obieg wody w przyrodzie;
- tłumaczy znaczenie wody w funkcjonowaniu organizmów;
- wyjaśnia znaczenie wody w gospodarce człowieka;
- podaje, na czym polega proces rozpuszczania się substancji w wodzie;
- bada rozpuszczanie się substancji stałych i ciekłych w wodzie;
- bada szybkość rozpuszczania się substancji w wodzie;
- podaje różnicę między roztworem nasyconym i nienasyconym;
- przygotowuje roztwór nasycony;
- podaje, na czym polega różnica między roztworem rozcieńczonym a stężonym;
- potrafi stosować wzór na stężenie procentowe roztworu do prostych obliczeń;
- przygotowuje roztwory o określonym stężeniu procentowym;
- wie, na czym polega rozcieńczanie roztworu;
- podaje sposoby zatężania roztworów;
- tłumaczy, w jaki sposób można poznać, że woda jest zanieczyszczona.

Uczeń:

- wyjaśnia, jakie znaczenie dla przyrody ma gęstość wody;
- wykrywa wodę w produktach pochodzenia roślinnego i w niektórych minerałach;
- tłumaczy, jaki wpływ ma polarna budowa wody na rozpuszczanie substancji stałych;
- wskazuje różnice we właściwościach roztworów i zawiesin;
- wyjaśnia, na czym polega różnica między roztworem właściwym a koloidem;
- tłumaczy, co to jest rozpuszczalność substancji;
- odczytuje wartość rozpuszczalności substancji z wykresu rozpuszczalności;
- oblicza stężenie procentowe roztworu, znając masę substancji rozpuszczonej i rozpuszczalnika (lub roztworu);
- oblicza masę substancji rozpuszczonej w określonej masie roztworu o znanym stężeniu procentowym;
- oblicza masę rozpuszczalnika potrzebną do przygotowania roztworu o określonym stężeniu procentowym;
- omawia zagrożenia środowiska przyrodniczego spowodowane skażeniem wód;
- omawia sposoby

Uczeń:

- uzasadnia potrzebę oszczędnego gospodarowania wodą i proponuje sposoby jej oszczędzania;
- oblicza procentową zawartość wody w produktach spożywczych na podstawie badań przeprowadzonych samodzielnie;
- wyjaśnia, co to jest emulsja;
- otrzymuje emulsję i podaje przykłady emulsji spotykanych w życiu codziennym;
- wyjaśnia, co to jest koloid;
- podaje przykłady koloidów spotykanych w życiu codziennym;
- korzystając z wykresu rozpuszczalności, oblicza rozpuszczalność substancji w określonej masie wody;
- wyjaśnia, od czego zależy rozpuszczalność gazów w wodzie;
- omawia znaczenie rozpuszczania się gazów w wodzie dla organizmów;
- oblicza stężenie procentowe roztworu, znając masę lub objętość i gęstość substancji rozpuszczonej i masę rozpuszczalnika (lub roztworu);
- oblicza masę lub objętość substancji rozpuszczonej w określonej masie lub objętości roztworu o znanym stężeniu procentowym;
- oblicza objętość rozpuszczalnika (o znanej gęstości) potrzebną do przygotowania roztworu określonym

Wymagania na ocenę

dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą
		zapobieganiu zanieczyszczeniom wód.	stężeniu procentowym; • wyjaśnia, jak działa oczyszczalnia ścieków; • tłumaczy, w jaki sposób uzdatnia się wodę.

celującą

Uczeń:

- wymienia i charakteryzuje klasy czystości wody.
- wyjaśnia, co to jest mgła i piana;
- stosuje zdobyte wiadomości w sytuacjach problemowych.